Maatalouden Erikoisyhdistysten liiton esitys eduskunnan valtionvarainvaliokunnan maatalousjaostolle 24.10.2019

Asia: HE 134/2016 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2020
Teema: Mom. 30.10.50 Valtionapu maaseudun elinkeinojen kehittämiseen

Tausta

Momentin rahoitus tulee talousarvioesityksen mukaan alentumaan 1 866 000 euroa ollen 3 400 000 euroa, vähennystä on 34,2 %. Vuoden 2011 yli 10 miljoonan euron tasosta vähennys olisi yhteensä noin 70 %. Tämä vuosien mittaan tapahtunut neuvonnan määrärahan alentuma on suhteessa enemmän kuin muilta momenteilta.

Määrärahan leikkaus on erityisen haitallinen, koska neuvontaan käytetyllä rahalla saavutetaan moninkertainen vipuvaikutus maatilojen ja maaseutuyritysten kannattavuuteen ja kilpailukykyyn sekä yrittäjien hyvinvointiin. Maatilojen tulokset paranevat ja myös yhteiskunta hyötyy kasvaneiden verotulojen kautta. Maatiloilla on myös kasvava kuluttajahaaste alentaa maatilojen ympäristöpäästöjä huolimatta siitä, että suomessa tuotetaan maailman mittakaavassa ympäristöystävällisesti jo nyt ruokaa.

Nykyinen markkinahintojen alentumisesta ja sääoloista johtuva maatilatalouden kannattavuuskriisi olisi vielä syvempi ilman neuvonnan työtä. Valtionavun heikentyessä saatetaan ajautua tilanteeseen, että vain parhaiten kannattavilla ja suotuisimpien tuotantoalueiden tiloilla on mahdollisuus käyttää neuvonnan palveluja. Edelleen tarvitaan vahvasti valtakunnallista yleisneuvontaa ja asiantuntijuutta monissa yhteiskuntaa hyödyntävissä tehtävissä, joista on mahdotonta saada toimitusmaksuja. Neuvonnan valtionapu kohdennetaan kattavan valtakunnallisen neuvonnan saatavuuteen ja tulossopimuksessa sovittujen neuvontapalveluiden hintojen alentamiseen.

Useat maatalous- ja puutarhatuottajat kamppailevat maksuvalmiusongelmien kanssa ja tilojen kannattavuus on heikko. Vaikeuksiin joutuneet tilat ovat usein aktiivisia, paljon investoineita, mutta yllättävistä markkinamuutoksista kärsiviä tiloja, jotka tarvitsevat apua tilojen ja yritysten johtamiseen ja tuotantoprosessien kehittämiseen muuttuneessa tilanteessa.

Suomessa on ryhmä merkittäviä maatalouden erikoisneuvontaa valtakunnallisesti tarjoavia yhdistyksiä, jotka ovat organisoituneet Maatalouden Erikoisyhdistysten liitoksi. Nämä yhdistykset ovat keskittyneet jonkin erityisen tuotantosuunnan, kuten siipikarjan, luonnonmukaisen tuotannon, puutarha- tai turkistuotannon neuvontaan tai jonkin erityisen toiminnan kuten Faba eläinaineksen ja Työtehoseura työn tuottavuuden, yrittäjyyden ja työergonomian parantamiseen. Nämä erikoisneuvontaa antavat tahot ovat aktiivisesti mukana tuottajien arjessa ja ovat kehittäneet omaa erikoisosaamistaan, jotta pystyisivät mahdollisimman tehokkaasti palvelemaan asiakkaitaan. Erikoisyhdistysten edustajat ovat myös monesti mukana asiantuntijoina kehittämässä suomalaista alkutuotantoa ja yhteiskuntaa yhdessä muiden toimijoiden kanssa.

Neuvonnalla on keskeinen rooli maatilojen tuottavuuden kasvattamisessa. Perustan tuotannon tehostamiselle tuo kotieläin- ja kasvijalostuksen tehokas edistäminen ja hyödyntäminen. Maatilayritysten johtamisen kehittäminen ja vahva tuotanto- ja talousosaamisen edistäminen sekä kone- ja työvoimakustannuksien hallinta parantavat merkittävästi tuottavuutta. Digitalisaatio antaa paljon uusia mahdollisuuksia tehostaa tuotantoketjuja ja tiedolla johtamista.

Neuvonnan toiminnan ja osaamisen kehittymisen varmistaminen on jatkossa entistä tärkeämpää (benchmark kansainvälinen paras taso). Suomessa on neuvonnalla paljon hyvää osaamista, mutta elämme kansainvälisessä osaamiskilpailussa, jossa jatkuva osaamisen päivittäminen on suuri kustannuserä.

Toiminnan tavoite ja toimenpiteet

Erikoisneuvonnan toimenpiteiden tavoitteena on parantaa neuvonnan kohteena olevien tilojen toiminnan edellytyksiä. Käytännössä tämä tapahtuu monipuolisesti eri yhdistysten osaamisen hyödyntämisellä.

Esimerkiksi:

• **Faba** tarvitsee lisärahoitusta turvatakseen nautakarjatilojen eläinaineksen jalostuksen kattavat palvelut myös harvaanasutuilla alueilla sekä säilyttääkseen uhanalaiset suomalaiset nautarodut. Eläinaineksen jalostuksen tehokkuus on kolminkertaistunut 9 viime vuoden aikana. Nykyisen DNA-pohjaisen genomisen jalostuksen läpimurron kumulatiivinen vaikutus kasvattaa karjatilojen tuottavuutta voimakkaasti vuoteen 2025 saakka. Menetelmät ovat myös muuttuneet ja näiden menetelmien käyttöönotto vaatii vahvaa neuvontaa. Genominen jalostus parantaa myös karjatalouden ympäristöystävällisyyttä. 2019 lanseerattiin uusi lypsykarjan rehunsäästöindeksi, joka tuo 2035 vuoteen mennessä 41 miljoonan vuotuisen ruokintakustannussäästön ja -18 % metaanin päästövähennyksen, jos indeksi saadaan laajamittaisesti lypsykarjatilojen työkaluksi.

Suomenkarjarodun geneettisen tason ylläpito on yhä raskaampi taloudellinen velvoite sekä Faballe ja pohjoismaiselle VikingGeneticsille. Kolmas osa-alue on emolehmätuotannon neuvonnan kehittäminen. Lypsykarjan lukumäärän pienentyessä naudanlihatuotannon ylläpitämiseksi tarvitaan voimakasta emolehmätuotannon tehostamista ja kasvattamista. Tässä geneettisen tason nostolla on merkittävä vaikutus.

• **Puutarhaliitto ry** pitää tärkeänä, että puutarha-alan, voimakkaasti kehittyvän elinkeinon, neuvonnan valtionavustusta ei leikata. Suomalaisen puutarhatuotannon kannattavuuteen kannattaa panostaa neuvonnan keinoin, koska hyvän viljelyn ja kasvisten kulutuksen kasvun avulla voidaan jo sinällään edistää kestävää kehitystä ja hidastaa ilmastonmuutosta. Puutarhaliitto haluaa korostaa, että erityisesti sen laatutyöhön, kasvinsuojeluun, vieraslajien torjuntaan, ilmastonmuutoksen hidastamiseen sekä energianeuvontaan tarvitaan edelleen pitkällä tähtäimellä yhteiskunnan avustusta. Hyödyt ovat moninaiset ja yhteiskunnalliset. Yksityisen rahoituksen avulla kaikkia näitä toimintoja ei ole mahdollista ylläpitää, vaan niitä joudutaan nykyisestä karsimaan rahoitusvajeen vuoksi.

• Suomalainen siipikarjatuotanto kasvaa edelleen ja alan rakennemuutos etenee. Kananmunasektorilla tuotanto siirtyy vapaan kananmunan tuotantomuotoihin, mikä edellyttää **Suomen Siipikarjaliitto ry**:ltä laaja-alaista strategista ja tuotannollista neuvontaa. Edelleen neuvontatyössä on panostettava eläinten terveyttä ja hyvinvointia sekä tuoteturvallisuutta ylläpitäviin toimiin, joista voi mainita salmonellan vastustamiseen liittyvä neuvonta ja palvelut. Siipikarjaliitto tarvitsee lisärahoitusta voidakseen ottaa käyttöön työkalun siipikarjatilojen bioturvariskien kartoittamiseen ja laatujärjestelmän rakentamiseen.

• **Suomen Turkiseläinten Kasvattajain Liitto ry** jatkaa tuottajien neuvontaa usealla eri osa-alueella. Turkiselinkeinolla on meneillään useita ravinnekierrätykseen ja energiaomavaraisuuteen liittyviä tutkimushankkeita, joiden tavoitteena on tehostaa ravinteiden kierrätystä turkistiloilla. Erityisesti liitto tulee keskittymään jalostusneuvontaan ja koko jalostuksen uudelleen organisointiin. Jalostuksessa kiinnitetään erityistä huomiota jalostussuunnitelmien jalkauttamiseen tilatasolla mm. kuntoluokituksen ja siitoseläinten valinnan vastuullisuuden osalta. Kehitämme yhdessä tutkimuksen kanssa uusia mittareita ja menetelmiä tehokkaan tuotannon ja eläinten hyvinvoinnin yhdistämiseksi. Tähän liitto tarvitsisi lisärahoitusta.

• **Työtehoseuran** tavoitteena on parantaa hanke- ja kehittämistoiminnan kautta maatalousyrittäjien ja maatalouden työvoiman osaamista sekä tehokkuutta ja sitä kautta erityisesti työn tuottavuutta ja prosessien sujuvuutta sekä yrittäjien hyvinvointia. Lisäksi maatalousyritysten toimintaa edistetään suoraan tiloilla tapahtuvalla kehittämistoiminnalla ja kehittämisosaamisen jalkauttamisella tiloille. Valtionapu mahdollistaa osaltaan tavoitteisiin kohdistuvaa toimintaa ja hankkeissa syntyvien tulosten levittämistä maatalousyrittäjien ja -työntekijöiden tietoisuuteen sekä suoraan että muiden neuvontajärjestöjen kautta. Työtehoseura jatkaa myös koko ruokaketjun toiminnan hyväksyttävyyttä ja tunnettuutta parantavan ”Kansallisen Päättäjien RuokaAkatemia” -konseptia, jos jatkorahoitus siihen myönnetään. Kokemukset ja palautteet RuokaAkatemia ykkösestä ovat olleet positiivisia. Lisäksi Työtehoseura tarvitsee lisärahoitusta restoratiivisen SPV-valmennuksen kehittämistyöhön. Restoratiivinen SPV-valmennus edistää SPV-asiantuntijoiden valmiuksia tunnistaa ja käsitellä SPV-prosessiin liittyviä inhimillisiä ulottuvuuksia. Valmennus on keino jalkauttaa restoratiivista osaamista suomalaisiin työkäytäntöihin ja edistää sukupolvenvaihdosten sujumista niin, että inhimillinen hyvinvointi sekä yritysten jatkuvuus, elinvoimaisuus ja kilpailukyky paranevat.

• Luomutuotanto on kasvava maa- ja elintarviketuotannon ala. Luomutuotantoon on siirtynyt ennätysmäärä tiloja, mutta neuvonnan määrärahat suhteessa tilojen lukumäärään ei ole kasvanut. Luomutuotannon pullonkaula tällä hetkellä on osaamisen kehittäminen. Uusien viljelijöiden osaamisen kehittäminen kattamaan luomumenetelmien hallitsemisen on A ja O luomutuotannon kehityksen turvaamiseksi. Tehokkaimmin tapahtuu se turvaamalla luomutuotantoon siirtyvien viljelijöiden tarvitseva neuvonta-apua. **Luomuliitto** tekee sitä tuottamalla ammatillisesti korkeatasoista Luomulehteä, järjestämällä valtakunnallisia Luomupäiviä, seminaareja ja muita tilaisuuksia sekä tuottamalla asiantuntijapalveluja ja mentoritoimintaa viljelijöille. Luomualan koko ajan kasvaessa Luomuliitto tarvitsee lisärahoitusta erityisesti asiantuntijuuden, mentoriverkoston ja -toiminnan ylläpitämiseen ja kehittämiseen.

Esitys

Suomi tarvitsee toimintaa kehittäviä ja investoivia maa- ja puutarhatiloja. Nämä tilat taas tarvitsevat erikoisneuvontaa, jotta pystyisivät kääntämään tuottavuuskehityksensä suunnan ja parantamaan kannattavuuttaan tehostamalla toimintaansa. Myös kuluttajien kasvavat ilmastopäästöjen pienentämisvaatimukset ja kiertotalouden lisääminen täytyy huomioida neuvonnassa huolimatta Suomen jo hyvästä lähtötasosta kansainvälisesti verraten. Erikoisneuvonnalle on tärkeää, että sen erityispiirteet otetaan huomioon neuvonnan suunnittelussa. Neuvo 2020 määrärahojen täysimääräisen hyödyntämisen esteenä on uusien neuvojien joustava liittäminen järjestelmään.

Esitämme, että valtionvarainvaliokunnan maatalousjaosto huomioisi erikoisneuvonnan tarpeen tässä maatalouden kriisi- ja kasvavien ympäristövaatimusten tilanteessa. Pyydämme huomioimaan näiden yleishyödyllisten järjestöjen toteuttaman maatalouden erikoisneuvonnan tarpeet muiden neuvontajärjestöjen ohella ja näiden mahdollistamiseksi **esitämme, että valtionapua ei leikata vuodelle 2020, vaan momentille palautetaan 1 800 000 euroa. Lisäksi tavoitteeksi tulisi asettaa valtionavun palauttaminen vuosikymmenen alun tasolle. Parhaimmillaan sijoitetulle rahalle saadaan moninkertainen vipuvaikutus maatilojen ja maaseudun yritysten kannattavuuden paranemisen kautta.** Lisärahan avulla pystyttäisiin parantamaan ahdingossa olevien tilojen kannattavuutta toimintaa kehittämällä.

Jos neuvonnan määräraha palaisi vuoden 2011 tasolle, hyödynnettäisiin sitä tehokkaasti muun muassa kansainvälisen vertailutiedon hankkimiseen maailman parhaista alan toimintamaista. Näin uutta osaamista voitaisiin nopeasti jalkauttaa suomalaisille tiloille ja nousta maailman huipputasolle. Lisäksi digitaalisten palveluiden voimakkaalla kehittämisellä voitaisiin maatalouden tuottavuutta merkittävästi nostaa.

Maatalouden Erikoisyhdistysten liiton puolesta

Helsingissä 23.10.2019

Antti Latva-Rasku
Toimitusjohtaja
Faba osk
+358 400 342 039
antti.latva-rasku@faba.fi

Timo Taulavuori
Toimitusjohtaja
Puutarhaliitto – Trädgårdsförbundet
+358 40 745 3005
timo.taulavuori@puutarhaliitto.fi

Marja Tiura
Toiminnanjohtaja
Suomen Turkiseläinten Kasvattajain Liitto ry
+358 50 511 3060
marja.tiura@fifur.fi

Juha Ojala
Toimitusjohtaja
Työtehoseura Oy
+358 50 567 3908
juha.ojala@tts.fi

Susann Rännäri
Toiminnanjohtaja
Luomuliitto
+358 440 144 6160
susann.rannari@luomuliitto.fi

Hanna Hamina
Toiminnanjohtaja
Suomen Siipikarjaliitto ry
+358 50 573 0773
hanna.hamina@siipi.net